

O'ZBEKISTONDA OILAVIY TADBIRKORLIKNING RIVOJLANTIRILISHI

Bayzakova Dilbar Fayziyevna

Jizzax Politexnika instituti

Jizzax, O'zbekiston

Annotatsiya: Ushbu maqolada O'zbekistonda tadbirkorlik, oilaviy tadbirkorlik faoliyati va olib borilayotgan iqtisodiy islohotlar orqali iqtisodiyotning barqaror o'sishi, hamda mamlakatimizda oilaviy tadbirkorlikning rivojlantirilishi bo'yicha amalga oshirilayotgan ishlar bayon etilgan. Bunda iqtisodiy o'sishga ta'sir ko'rsatuvchi omillar tahlili, ya'ni qo'shilgan ulushlarning tarkibi hamda YaIMning o'sishiga qo'shgan hissasi ko'rib chiqilgan.

Kalit so'zlar: Tadbirkorlik, oilaviy tadbirkorlik, oilaviy korxonalar, makroiqtisodiy ko'rsatkichlar, yalpi ichki mahsulot, bandlik, aholi daromadlari

Bayzakova Dilbar Fayziyevna

Jizzakh Polytechnical institute

Jizzakh, Uzbekistan

DEVELOPMENT OF FAMILY BUSINESS IN UZBEKISTAN

Annotation: This article describes the activities of entrepreneurship, family entrepreneurship in Uzbekistan, sustainable growth of the economy, through on going economic reforms and development of family entrepreneurship in our country. being carried out in Uzbekistan. The analysis of the factors affecting economic growth, for example, the composition of the added shares and the contribution the structure of the added shares and their contribution to the growth of GDP, was considered.

Key words: Entrepreneurship, family entrepreneurship economic growth, macroeconomic indicators, gross domestic product, employment, population income

Oilaviy tadbirkorlik – oila a’zolari va ularning yaqin qarindoshlari tomonidan tashkil etiladigan tadbirkorlik faoliyatidir. Oilaviy tadbirkorlik oila a’zolari tomonidan tavakkal qilib va o‘z mulkiy javobgarligi ostida daromad (foyda) olish maqsadida amalga oshiriladigan tashabbuskorlik faoliyatidir. Oilaviy tadbirkorlik o‘z ishtirokchilarining ixtiyoriyligiga asoslanadi.¹

Har bir shaxs faoliyatini oilaviy tadbirkorlik shaklida tashkil etish u uchun maqbul tanlov hisoblanadi. Chunki, oilaviy tadbirkorlikni tashkil etish orqali o‘zi yashab turgan hududda faoliyat yuritishi hamda ishlab chiqarilgan mahsulotni shu joyning o‘zida sotishi mumkin. Bunda u o‘z turar joyini yashash uchun mo‘ljallanmagan joyga aylantirishi shart emas. Shuningdek, u tadbirkorlik faoliyatini o‘z uyida tashkil etsa, elektr energiyasi, suv ta’minoti, kanalizatsiya, gaz ta’minoti va issiqlik ta’minoti kabi kommunal xizmatlar haqini aholi uchun belgilangan tariflarda to‘lashi mumkin. Bu esa, boshqa shakldagi korxonalariga nisbatan yengillik va katta imtiyoz demakdir.

Oilaviy tadbirkorlikni yuridik shaxs tashkil etmagan va yuridik shaxs tashkil etgan holda yo‘lga qo‘yish mumkin. Yuridik shaxs tashkil etmagan holdagi oilaviy tadbirkorlik oilaviy tadbirkor (OT), yuridik shaxs tashkil etgan holdagi oilaviy tadbirkorlik oilaviy korxonalar (OK) deb nomlanadi

Oilaviy korxonalar faoliyatining ayrim turlarini faqat maxsus ruxsatnoma (litsenziya) mavjud bo‘lganda amalga oshirishi mumkin. Oilaviy korxonalar aksiz solig‘i to‘lanadigan mahsulotni ishlab chiqarishni va yer qa’ridan foydalanganlik uchun soliq solinadigan foydali qazilmalar qazib olishni, shuningdek, yuridik shaxslar uchun qat’iy belgilangan soliq yoki yagona yer solig‘i to‘lash nazarda tutilgan faoliyatni amalga oshirishi mumkin emas.

¹ O‘zbekiston Respublikasining 2012-yil 26-apreldagi O‘RQ-327sonli «Oilaviy tadbirkorlik to‘g‘risida»gi qonuni, 3-modda

Oilaviy korxonalarining ishlab chiqarish (ishlar bajarish, xizmatlar ko'rsatish) va oldi-sotdi qilishni amalga oshirish uchun ixtiyoriy asosda, oilaviy korxonalarining ulushli yoki birgalikdagi mulkida bo'lgan umumiy mol-mulk, shuningdek oilaviy korxonalaridan har birining mol-mulki negizida tashkil etiladigan kichik tadbirkorlik subyekti. Oilaviy korxonalarining faoliyati uning ishtirokchilarining shaxsiy mehnatiga asoslanadi. Oilaviy korxonalar tadbirkorlik subyektlarining tashkiliy-huquqiy shakllaridan biridir.²

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligi ma'lumotlariga ko'ra, 2023 yilning 1 yanvar holatiga respublikamizda faoliyat yuritayotgan oilaviy korxonalar soni 59110 tani tashkil etgan.

Hududlar kesimida faoliyat yuritayotgan oilaviy korxonalar soni

№	Hududlar	Oilaviy korxonalar soni
1	Samarqand viloyati	10499 ta
2	Farg'ona viloyati	6608 ta
3	Surxondaryo viloyati	5847 ta
4	Xorazm viloyati	5488 ta
5	Qashqadaryo viloyati	5226 ta
6	Toshkent viloyati	5073 ta
7	Navoiy viloyati	4157 ta
8	Toshkent shahri	3297 ta
9	Buxoro viloyati	3450 ta
10	Andijon viloyati	2962 ta
11	Qoraqolpog'iston Respublikasi	2172 ta
12	Jizzax viloyati	2140 ta
13	Namangan viloyati	1337 ta
14	Sirdaryo	356 ta

² O'zbekiston Respublikasining 2012-yil 26-apreldagi O'RQ-327-sonli «Oilaviy tadbirkorlik to'g'risida»gi qonuni, 4-modda

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligi ma'lumotlari

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligi ma'lumotlariga ko'ra, 2022 yilning yanvar-sentabr oylarida kichik tadbirkorlik (biznes)ning yalpi ichki mahsulotdagi ulushi 52,8 foizni tashkil etdi. Bundan oldin xizmatlar sohasining yalpi ichki mahsulotdagi ulushi oshgandi.³

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasining 2012-yil 26-apreldagi O'RQ-327-sonli «Oilaviy tadbirkorlik to'g'risida»gi qonuni, 4-modda.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M.Mirziyoyevning "Aholini kichik va o'rta biznesga keng jalb qilishning qo'shimcha chora-tadbirlari to'g'risida"gi qarori. PQ-366-son. 15.11.2023.
3. Bayzakova D.F. Supply chain business processes in the example of business incubators. Журнал "Экономика и социум" Москва: №5(84) 2021 г
4. Bayzakova D.F. Small business as the Main Driver of Economic Development. International journal on economics, finance and sustainable development. Vol. 5 No. 4 | April 2023. Indoneziya
5. Bayzakova D.F. O'zbekistonda kichik biznes va xususiy tadbirkorlik faoliyatini rivojlantirish masalalari. Educational Research in Universal Sciences ISSN: 2181-3515 VOLUME 2 | SPECIAL ISSUE 3 | 2023.
6. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligi ma'lumotlari.

³ O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligi ma'lumotlari